

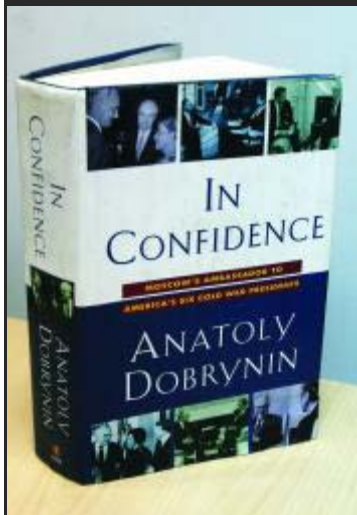
«În numele omenirii vă cerem să nu invadați România»

Lyndon Johnson către Leonid Brejnev în august 1968

Autor: Michael Nicholas Blaga | 6800 vizualizări

20 August 1968 întâlnirea dintre președintele Lyndon Johnson și ambasadorul URSS

In confidence (Confidențial) de Anatoli Dobrânin, publicată de editura Random House din New York, 672 pagini

Autorul cărții de față, Anatoli Dobrânin, de profesie inginer constructor de avioane, a fost neîntrerupt timp de un sfert de secol, ambasadorul URSS la Washington. În această calitate el a purtat tratative directe și adesea între patru ochi cu președinții John Kennedy, Lyndon Johnson, Richard Nixon, Gerald Ford, Jimmy Carter și Ronald Reagan. Dar el nu s-a limitat la accesul său fără precedent la Casa Albă, ci a dus o activitate neobosită, tenace,

coerentă, insistentă și eficientă de câștigare a încrederii celor mai influente personalități ale Americii: lideri ai Congresului, președinți ai societăților multinaționale, savanți americani laureați ai Premiului Nobel, miliardari-sponsori ai formațiunilor politice americane, o listă de nume care produce uimire. Mulți dintre aceștia i-au rămas prieteni și după rechemarea sa de la post, la Moscova.

A fost decenii la rând Decanul Corpului Diplomatic din Washington, funcție de mare prestigiu care l-a făcut pe Dobrânin celebru în întreaga Americă deoarece la toate evenimentele importante ale țării el reprezenta corpul diplomatic acreditat în SUA. Dobrânin scrie că la multe mese private din vilele magnaților americani, el era singurul străin printre invitații de la masă. De la Kendall, președintele concernului Coca Cola, potrivit spuselor sale a aflat cele mai păzite secrete ale Casei Albe, pe care el le transmitea Kremlinului prin telegrame cifrate în cod propriu. Multe din ele au produs stupefacție, la vremea lor, în Biroul Politic de la Moscova. Așa a reușit să se facă de neînlocuit la Washington timp de 25 de ani!

Este singurul ambasador al URSS care a fost decorat cu cea mai înaltă distincție a țării sale, Ordinul de Erou al Muncii Socialiste. Cartea aceasta se citește ca un roman polițist pentru că este plină de informații confidențiale. Multe din acestea n-ar fi putut să vadă lumina tiparului dacă URSS n-ar fi încetat să existe în decembrie 1991.

Cum altfel ar fi putut spune Dobrânin că guvernul URSS l-a instruit să-i ofere între patru ochi contracandidatului lui Nixon la alegerile prezidențiale din 1968, ajutor sovietic de orice natură, inclusiv bani! Ironia face ca cel de care se temeau sovieticii, Richard Nixon, să intre în istorie ca președintele american cu cea mai constructivă politică externă față de URSS, cea a destinderii, a reducerii arsenalelor nucleare și a limitării cursei înarmărilor.

Kennedy alături de delegația URSS la Casa Albă

Invazia URSS în Cehoslovacia a trecut „neobservată” la Casa Albă

Era vara anului 1968, când URSS a decis să sugrume Primăvara de la Praga și să-l răstoarne pe Dubcek de la putere. În acest scop invocând doctrina Brejnev a suveranității limitate, URSS împreună cu armatele țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia, minus România, au invadat Cehoslovacia. Kremlinul îi ordonă lui Dobrînin să-i prezinte președintelui Lyndon Johnson, mesajul sovietic strict secret, care justifica această invazie, și s-o facă cu precizie între orele 18-20 ale zilei de duminică 20 august 1968, adică exact atunci când tancurile sovietice intrau în Praga. Dobrînin scrie că ordinul Moscovei a ajuns la el în timpul weekend-ului și că era imposibil de ajuns așa rapid la Casa Albă prin canalele protocolului de Stat al SUA. Și-a amintit însă că Președintele Johnson îi dăduse cu ani în urmă numărul său de telefon direct pentru cazuri urgente pe care nu-l utilizase până atunci. *„Fără să mă întrebe despre subiectul solicitării mele, Johnson a acceptat imediat, sugerând să vin până la prânz. Cum aveam de la Moscova un grafic orar strict de respectat, i-am cerut să mă primească după orele 18 sub pretextul că trebuie să traduc în engleză mesajul pe care-l voi prezenta. A acceptat!”* (pag.179).

La această audiență se întâmplă ceva neverosimil, care a surprins și pe membrii Biroului Politic de la Kremlin. Deși mesajul citit de Dobrînin spunea explicit că: *„a fost o conspirație internă și externă contra sistemului social din Cehoslovacia”* și că URSS și aliații săi din Pactul de la Varșovia au răspuns cererii

de ajutor a guvernului de la Praga. „*Ca urmare, unități militare sovietice au fost comandate să intre în Cehoslovacia. Inutil să spunem că ele vor fi imediat retrase din teritoriul cehoslovac după îndepărtarea amenințării existente la securitatea acestuia*” (pag.180).

Întrevederea avea loc la Casa Albă în sala de ședințe a consiliului de miniștri. Așezați la masa lungă și lustruită mai luase loc doar Walt Rostow, consilierul prezidențial pentru siguranța națională, care n-a scos o vorbă dar a cărui față „*se lungea, încercând să nu-l întrerupă pe președinte*” (pag.181). Lyndon Johnson, deși a ascultat atent tot ce citea Dobrânin, aparent n-a recepționat întreaga gravitate a tragediei Cehoslovaciei. „*Spre marea mea surprindere, scrie Dobrânin, președintele nu a reacționat deloc. Mi-a mulțumit pentru informare și a declarat că va discuta probabil mesajul cu Rusk (ministrul de externe) și cu alții dimineața următoare și ne va da un răspuns, dacă va fi nevoie. După care a trecut la un alt subiect în care el părea mult mai interesat.*” (pag.180). Voia să anunțe public a doua zi că va face o vizită de Stat în URSS și Moscova acceptase în principiu o asemenea vizită. Biroul Politic de la Kremlin nu s-a așteptat deloc ca „*Johnson să reacționeze așa placid la evenimentele de la Praga și a emis imediat invitația oficială atât de dorită de acesta. Am primit răspunsul în câteva ore după expedierea la Moscova a raportului meu privind conversația avută cu Johnson.*” (pag.181)

În toiul nopții de duminică 20 august 1968, deci după câteva ore de la întrevederea cu Johnson, Dobrânin este chemat la sediul Departamentului de Stat, unde ministrul de externe Dean Rusk l-a informat că abia s-a întors de la Casa Albă cu un mesaj al președintelui Johnson exprimând totala ignoranță a implicării în Cehoslovacia a unor țări necomuniste sau a vreunei cereri de ajutor din partea guvernului de la Praga. „*Credem necesar să reconsiderăm anunțul unei întâlniri dintre liderii noștri. Vom păstra legătura privind asta*” (pag.181).

Un tete-a-tete într-un moment fierbinte: Dean Rusk și Anatoli Dobrânin

Era posibilă o invazie sovietică în România în anul 1968?

Trei zile mai târziu Dobrânin îl vizitează din nou pe ministrul de externe Dean Rusk la biroul său de la Departamentul de Stat. *„El mi-a cerut să-i spun între patru ochi, care au fost adevăratele rațiuni de a trece la acțiuni în Cehoslovacia. După care a adăugat pe neașteptate, «Urmează România la rând? Ar fi prea mult și nu ne așteptăm deloc de a fi în stare să controlăm opinia publică»”* (pag.181). Erau zile grele pentru Dean Rusk din cauza Cehoslovaciei. Johnson se întâlnise cu câteva ore înainte cu vreo 20 de lideri ai Congresului, care l-au supus unei critici ascutite pentru reacția sa moderată față de invazia Cehoslovaciei. Revoltat de criticile acestora Johnson le-a reamintit că Cehoslovacia se află în zona de influență sovietică: *„Sugerați cumva să trimitem trupe americane acolo?”* i-a întrebat președintele (pag.182). S-a convenit că SUA nu vor folosi forța împotriva invaziei Cehoslovaciei. Mai mult chiar, Johnson a ordonat să nu mai aibă loc nici o condamnare publică în afara celor făcute deja de către Casa Albă și Departamentul de Stat.

Cu toate acestea nervozitatea a persistat, scrie Dobrânin: *„Pe 28 august Rusk m-a convocat urgent ca să-mi spună că a aflat despre mișcări de trupe sovietice*

neobișnuite de-a lungul granițelor românești în ultimele 24 de ore. Fuseseră deja speculații în Occident despre posibilitatea unei invazii sovietice a României, bazate în general pe refuzul acesteia de a lua parte la acțiunea comună cu celelalte state ale Tratatului de la Varșovia, contra Cehoslovaciei. Într-adevăr, scrie Dobrânin, Moscova era profund iritată de liderul României, Nicolae Ceaușescu, și trupe sovietice erau angajate în manevre tactice demonstrative în apropierea frontierei românești. Dar Moscova nu se gândea realmente să invadeze România, pentru că nu s-a îndoit niciodată de stabilitatea regimului comunist de acolo” (pag.182).

Aceste mișcări de trupe erau atent urmărite de serviciile occidentale de informații care le-au transmis rapid președintelui Johnson aflat în concediu la moșia sa din Texas. Acesta l-a contactat telefonic imediat pe Rusk căruia i-a dictat pentru Brejnev un mesaj „emoțional” descris astfel de Dobrânin: „În numele omenirii, vă cerem să nu invadați România, deoarece consecințele ar fi imprevizibile. De asemenea sperăm că nici un fel de acțiuni nu vor fi luate împotriva Berlinului Occidental, care ar putea provoca o criză internațională majoră, pe care suntem preocupați s-o evităm cu orice preț. Toate astea ar fi dezaastroase pentru relațiile sovieto-americane și pentru întreaga lume” (pag.183).

Alarmat, Dobrânin s-a întors la ambasada URSS de unde a trimis Kremlinului o telegramă cifrată cerând imperativ și fără întârziere un răspuns pentru calmarea situației create de România la Washington. N-a durat mult și Dobrânin s-a întors la biroul ministrului de externe american cu următorul mesaj de la Kremlin: „Sunt instruit să vă informez că rapoartele despre o mișcare iminentă a forțelor militare sovietice în Romania sunt special concepute de anumite cercuri pentru a induce în eroare guvernul american și nu corespund realității. Același lucru se aplică în totalitate și Berlinului occidental” (pag.183). Dean Rusk a răsuflat ușurat.

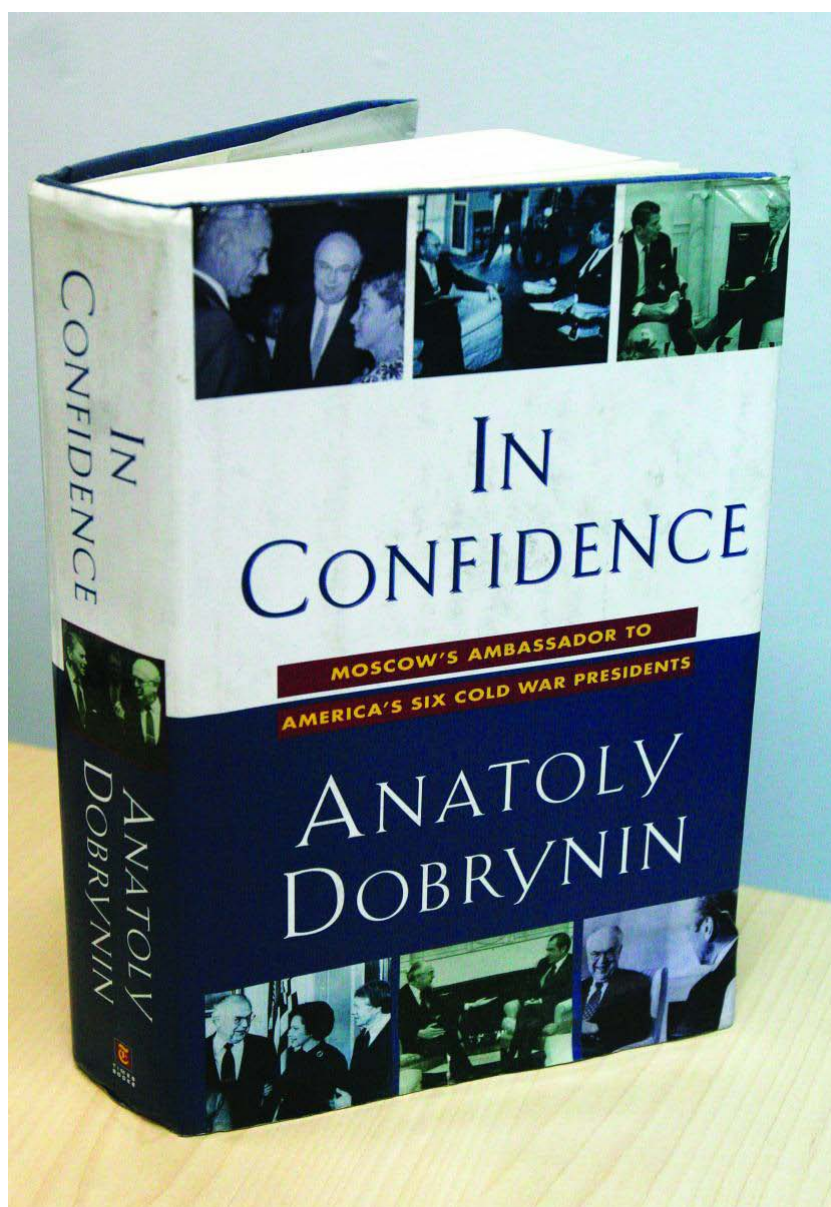
Jimmy Carter, cel mai harnic președinte de la Casa Albă

În expunerea subiectelor de maxim interes abordate în această carte, vom prezenta prioritar pe acelea care sunt fără precedent în literatura memorialistică produsă de autori sovietici. Se cunoaște faptul că venerabilul Jimmy Carter este de profesie inginer navalist, șef de promoție la Academia Navală de la Annapolis. Mai puțin cunoscut este faptul că în perioada cât a fost președinte al SUA, el a adus la Casa Albă spiritul analitic și precizia evaluării ideilor novatoare, specifică inginerilor. Este considerat cel mai harnic, mai disciplinat și mai prolific președinte din istoria modernă a SUA. Era la birou invariabil de la ora 8 dimineața până târziu după căderea întunericului și citea

cu stiloul în mână tot ce i se aducea la Biroul Oval. La cealaltă extremă este George W. Bush care ura cititul și a rămas în istorie ca președintele-chiulangiu cu vacanțe însumate la 2,6 ani petrecuți la moșia sa din Texas din cei 8 ani, cât a fost președinte al SUA.

Dobrânin scrie că președintele Jimmy Carter a cerut lui Thomas Watson, președintele concernului Pepsi-Cola, să facă parte din comisia prezidențială de evaluare a gradului de pregătire a Americii pentru războiul nuclear. Comisia formată din elita societății științifice a SUA, a examinat toate aspectele secrete ale tehnologiei nucleare americane precum și structura de comandă a Pentagonului, centrul nervos al militarilor americani după denumirea clădirii din Washington în care se află birourile celor 25.000 de salariați ai Ministerului Apărării (cea mai mare clădire de birouri din lume).

La întâlnirea finală cu generalii Pentagonului, Thomas Watson le-a cerut acestora să descrie comisiei prezidențiale, cum vor conduce ei un război nuclear contra URSS. Cu hărți gigantice și grafice luminoase atârinate pe toți pereții, generalii au explicat cum peste o mie de ținte din teritoriul sovietic erau marcate pentru bombardament atomic în primele ore de război nuclear. *„Numărul morților din rândul sovieticilor va depăși 100 de milioane. «Și care va fi numărul morților noștri?» a întrebat Watson. Ei au răspuns că circa 80 de milioane de americani și multe industrii importante vor fi distruse, la fel ca în Uniunea Sovietică. «Și ce veți face după ce totul va fi distrus?» a insistat Watson. Generalii s-au uitat unii la alții și n-au avut multe de spus. Câteva zile mai târziu, Watson a prezentat lui Jimmy Carter raportul comisiei sale cu concluzia principală că chestiunile războiului nuclear n-ar trebui lăsate pe seama generalilor. Ei vor putea duce un asemenea război, a explicat Watson, dar ei nu consideră că misiunea lor este să se preocupe de omenire sau ce va mai rămâne din ea după război” (pag.526).*

Pentagonul, fraudă și generali corupți

Aceste rânduri șocante confirmă încă o dată avertismentul dat de președintele SUA, generalul Dwight Eisenhower, în cuvântarea sa televizată de rămas bun, la plecarea sa de la Casa Albă în ianuarie 1961. El era vestit pentru neîncrederea și suspiciunile sale față de militari, deși a făcut parte din corpul generalilor până a ajuns la Casa Albă. Atunci, la plecarea sa la pensie, Eisenhower a atras public atenția poporului american asupra primejdiei care amenință America: cârdășia dintre generalii de la Pentagon și industria americană de armament, prin care sume astronomice din bugetul țării sunt aprobate lejer de generali pentru furniturile de război livrate de industria de armament și drept recompensă acești generali sunt angajați la pensionarea lor din armată drept consultanți la marile fabrici de armament pe salarii obscene.

Președintele Eisenhower a numit acest fenomen periculos, „complexul militaro-industrial al Americii”, termen intrat în vocabularul uzual al lumii, dar puțini știu că nașul acestui termen este un general american ajuns șeful Casei Albe după o viață petrecută între generalii americani, pe care a ajuns să-i cunoască așa de bine. Presa americană a arătat frecvent publicului cum jefuiește Pentagonul bugetul Americii cu aprobarea neglijentă de către generali a mii de facturi umflate exagerat de către industria de armament.

Exemple luate din presa americană: 20 de dolari pentru un bec obișnuit, 155 de dolari pentru un ciocan banal pentru cuie, 520 de dolari pentru colacul de scaun al unui W.C. de avion, etc., sunt exemple care au scandalizat America.

Eisenhower a atras atenția urmașilor săi la Casa Albă că dacă nu sunt vigilenți, generalii de la Pentagon vor cere și obține tot mai multe procente din bugetul țării pentru cheltuieli militare. N-a fost ascultat așa că azi Pentagonul primește de la buget peste două miliarde de dolari pe zi, adică mai mult decât următoarele 15 țări industriale ale lumii luate împreună!

La fel de șocantă este dezvăluirea autorului cărții privind războiul nuclear văzut din cealaltă perspectivă, cea a URSS. *„Pot depune mărturie că posibilitatea unui război nuclear cu SUA a fost într-adevăr luată în considerație și serios calculată de Hrușciov, Brejnev, Andropov și Konstantin Cernenko, care a fost ultimul lider din vechea școală. Toți acești lideri și asociații lor au plecat de la premiza că SUA prezintă o amenințare militară reală pentru securitatea țării noastre pe termen lung. De aici planificarea noastră militară s-a construit pe o strategie copleșitoare de apărare, bazată pe posibilitatea de represalii generatoare de daune inacceptabile. Dar cu excepția probabilă a lui Andropov, ei n-au crezut că un atac ar putea avea loc pe neașteptate în orice moment, ca atacul lui Hitler contra Uniunii Sovietice sau atacul japonez de la Pearl Harbour din 1941. Asemenea temeri erau minore din partea noastră, pentru că noi știam că structura politică și socială existentă în SUA era cea mai bună garanție împotriva unei prime lovituri neprovocate împotriva noastră. Noi știam că cele două superputeri nu aveau nici o istorie de confruntări, care să ducă la ciocniri militare, cu posibila excepție a crizei Cubei din 1962 și acea criză a facilitat definirea limitelor, care în practică a prevenit deschiderea ostilităților militare”* (pag.522-523).

Doctrina militară a URSS: «1941 nu se va mai repeta!»

Deci Andropov era singurul din Biroul Politic de la Kremlin care credea că SUA ar putea lansa o primă lovitură nucleară contra URSS. În acest context Dobrânin scrie următoarele: „Încă din perioada când era șeful KGB, Andropov era convins că administrația Reagan se pregătea activ pentru război și în această convingere era secondat de Ustinov, ministrul apărării. Ei doi au convins Biroul Politic să aprobe cea mai vastă operațiune de spionaj militar în timp de pace din istoria sovietică, cunoscută după numele ei de cod RYAN, o prescurtare a cuvintelor rusești Raketno-Yadernoye Napadenie (atac racheto-nuclear). În 1983, toți șefii de rețele KGB din afara URSS au primit instrucțiuni urgente și detaliate de a culege orice probe de planuri pentru o primă lovitură americană. Ministerul de Externe nu a informat pe ambasadorii noștri despre această operațiune lăsând-o pe seama KGB. Eu am aflat-o de la rezidentul KGB din Washington” (pag.523).

Aflat la Moscova la un congres al partidului, autorul cărții scrie că a fost invitat la o discuție de mareșalul Ahromeiev, la biroul său de Șef al Marelui Stat Major al Armatei Sovietice. Acolo Dobrânin l-a întrebat pe mareșal dacă el crede efectiv că SUA și NATO ar putea ataca URSS într-o bună zi, la care a primit următorul răspuns: „Nu e misiunea mea să cred sau să nu cred. Eu nu pot depinde de voi diplomații și de toate conferințele voastre sau cum le numiți voi. Voi, se pare, că sunteți de acord cu Washingtonul până la un anumit punct, azi, dar o nouă criză de ostilitate în lume sau în relațiile sovieto-americane, mâine, poate da ceasul înapoi la timpul Războiului Rece sau chiar să provoace un conflict militar. E suficient să ne amintim de conflictul arabo-israelian din 1973, când SUA și-a pus forțele armate la cea mai înaltă alarmă de luptă contra noastră. Întâmplător asta avea loc în perioada destinderii de sub Nixon. Acum inspiră mai multă încredere președintele Reagan? De aceea ca Șef al Marelui Stat Major am acest motto: SECURITATE MILITARĂ NAȚIONALĂ SPRE ORICE AZIMUT. Noi acționăm de la cel mai rău scenariu posibil, de a fi nevoiți să luptăm contra SUA, a aliaților săi vest-europeni și probabil contra Japoniei. Trebuie să fim pregătiți pentru orice fel de război cu orice fel de arme. Doctrina militară sovietică poate fi rezumată astfel: 1941 nu se va repeta niciodată” (pag.525). Acest mareșal s-a sinucis în ziua când a aflat că puciul contra lui Gorbaciov a eșuat.

Bucharest, prima navă din convoiul sovietic ce mergea spre Cuba în 1962

Anatoli Dobrânin mărturisește în această carte că cea mai memorabilă zi din cei 25 de ani ca ambasador sovietic la Washington a fost ziua de miercuri 24 octombrie 1962. Împreună cu toți membrii ambasadei, el urmărea atunci sub tensiune maximă, în fața televizoarelor, apropierea convoiului de nave sovietice

de linia de demarcație a blocadei maritime declarate de președintele Kennedy în jurul Cubei, în criza rachetelor nucleare sovietice instalate de URSS în Cuba. Nave de război ale marinei militare americane aveau ordin să oprească orice navă care încerca să treacă de linia de demarcație a blocadei maritime contra Cubei. Nava care refuza să oprească, urma să fie scufundată de submarinele americane din zonă. Nava sovietică din capul convoiului care ar fi fost scufundată prima în caz că nu oprea, era un tanc petrolier care purta numele capitalei României, „BUCHAREST”. În urma acestei nave sovietice urmau la scurtă distanță restul convoiului de nave care duceau material militar sovietic spre Cuba. Întreaga Americă urmărea cu răsuflarea tăiată dacă acolo va începe al treilea război mondial. *„Cu vocea gătuită de emoție, comentatorul televiziunii americane număra milele rămase până nava BUCHAREST atingea linia de demarcație a blocadei, escortată fiind de distrugătoare și avioane americane. Patru, trei, două, în fine o milă rămasă de parcurs... Se va opri oare nava? În sfârșit, nava a trecut linia blocadei fără ca distrugătoarele să deschidă focul. A urmat o răsuflare generală de ușurare în principal printre membrii personalului ambasadei noastre. Noi n-am știut în acel moment că toate celelalte nave-cargo primiseră ordine secrete de a rămâne în afara liniei de blocadă. Noi la ambasadă eram din nou neinformați de Moscova privind asta. Așa că emoțiile noastre au rămas la nivel ridicat. Amenințarea unei ciocniri directe și imediate pe mare, a fost astfel amânată. Dar confruntarea arăta încă foarte reală”* (pag.83).

Kennedy era pregătit să ordone bombardarea rachetelor sovietice din Cuba, ca fiind o amenințare serioasă pentru siguranța Americii. Fratele său, Robert Kennedy se întâlnea după miezul nopții, în secret, cu ambasadorul Dobrânin pentru găsirea unei soluții. *„Robert Kennedy a recunoscut totuși, scrie Dobrânin, că bombardarea bazelor ar fi putut genera victime printre servanții militari sovietici, care în mod neîndoielnic ar fi provocat guvernul sovietic să răspundă cu represalii în Europa. Și atunci un război real ar izbucni și milioane de americani și ruși ar pieri. Partea americană dorea să evite asta prin orice mijloace și el era sigur că guvernul sovietic voia asta de asemenea. Ca urmare, întârzieri în găsirea unei căi de ieșire din impas puneau mari riscuri ca situația să scape de sub control. Pentru a sublinia asta, Robert Kennedy a remarcat, ca în treacăt, că multe persoane nerezonabile dintre generalii americani, și nu numai generali, se dădeau de ceasul morții pentru găsirea unei pricini de luptă cu sovieticii”* (pag.87).

Două lucruri au contribuit la rezolvarea pașnică a crizei rachetelor sovietice din Cuba: linia de telex directă dintre Kremlin și Casa Albă, dar mai ales întâlnirile secrete ale lui Anatoli Dobrânin cu fratele președintelui Kennedy și ministru al justiției Robert Kennedy. Aceste întâlniri secrete erau organizate între miezul

noapții și ora 3 dimineața pentru a se feri de presă și de ochii oamenilor, pe rând la biroul ministrului justiției și la ambasada sovietică din Washington. A fost un troc prin care sovieticii au acceptat să-și retragă rachetele lor din Cuba în schimbul retragerii de către americani a rachetelor lor din Turcia. În plus, Kennedy a promis lui Hrușciiov că nici SUA, nici altă țară din emisfera occidentală nu va mai interveni în Cuba, sub nici o formă.

Cum a fost tratat ambasadorul sovietic la Washington

Cea mai uluitoare secțiune a acestei cărți este perioada în care Dobrânin a purtat tratative între patru ochi cu președintele Nixon sau cu asistentul lui pentru siguranța națională, Henry Kissinger, peste capul miniștrilor de externe american (William Rogers) și sovietic (Andrei Gromâko). Când a fost președinte, Nixon a condus personal politica externă a SUA cu URSS și China, direct de la Casa Albă ignorând total Departamentul de Stat. Cureaua de transmisie a fost ambasadorul Dobrânin, care prelua de la Nixon mesajele sale secrete și le telegrafia cifrat direct lui Brejnev la Kremlin și nu șefului său ierarhic, Andrei Gromâko. În felul acesta s-a putut păstra secretul absolut al acestei linii de comunicație cunoscută sub denumirea de „canalul confidențial”.

După ce William Rogers a fost înlocuit cu Henry Kissinger ca ministru de externe al SUA, Anatoli Dobrânin a dobândit privilegii unice și fără precedent în istoria Americii, de care n-a mai beneficiat nici un ambasador de la Washington înainte sau după plecarea lui Nixon: 1. acces la avionul Casei Albe când Nixon era în concediu; 2. linie telefonică directă și securizată între birourile lui Kissinger și Dobrânin fără intervenția secretarelor sau telefonistelor de la Departamentul de Stat sau de la Ambasada URSS. Simpla ridicare a receptorului telefonic de către unul din cei doi demnitari, făcea să sune telefonul de pe biroul celuilalt; 3. scutirea lui Dobrânin de asaltul jurnaliștilor de la intrarea principală a Departamentului de Stat. Ambasadorului rus i s-a permis să intre cu automobilul ambasadei direct în garajul subteran al clădirii de unde lua ascensorul până la etajul 7, etaj ocupat în totalitate de birourile și cabinetul lui Kissinger. În felul acesta presa nu știa de venirea sau plecarea ambasadorului sovietic la ministrul american de externe; 4. ambii demnitari erau la per tu, Henry și respectiv Tolya (diminutivul rusesc al lui Anatoli), luau frecvent masa împreună în cabinetul lui Kissinger și vorbeau zilnic la telefonul direct. Nici ambasadorul Marii Britanii nu beneficia de asemenea privilegii în pofida relațiilor speciale dintre americani și englezi.

Ce i-a povestit Brejnev, beat fiind, lui Nixon

Dobrânin scrie că la ultima vizită de Stat în SUA a lui Brejnev, Nixon l-a însoțit pe oaspetele său sovietic în toate orașele americane vizitate atunci de Brejnev. Când au ajuns în California, Nixon l-a cazat pe Brejnev și însoțitorii lui la vila sa personală de la San Clemente. Acolo Brejnev a băut peste măsură whisky vechi de colecție și s-a apucat să-și bârfească colegii de la Kremlin. „Nixon era vizibil jenat ascultând dezvăluirile lui Brejnev, deși el părea interesat. În ce mă privește, scena a fost deosebit de stânjenitoare. În fapt, ea a reprezentat pentru mine cea mai bizară situație din toți anii mei în diplomatie. Brejnev a fost deosebit de critic la adresa lui Kosâghin (primul-ministru) și a lui Podgornîi (președintele prezidiului Sovietului Suprem al URSS). Mi-am dat silința să evit traducerea celor mai delicate detalii ale acestor relații din spatele zidurilor Kremlinului, unele din ele fiind necunoscute chiar și mie. În final am reușit să-l ajut pe Brejnev să ajungă până în camera lui, care din fericire era aproape. Nixon mi-a dat și el o mână de ajutor. A doua zi Brejnev m-a întrebat: „Anatoli, am vorbit prea mult ieri?” I-am răspuns că a vorbit prea mult, dar că am avut grijă să nu traduc totul. „Bine ai făcut, a zis el. Blestemat acel whisky, nu sunt obișnuit cu el. N-am știut că nu pot duce așa mult”. (pag.281-282). Tot în noaptea aceea la San Clemente, a mai avut loc un incident neobișnuit. Pe la ora 2 noaptea, gardianul lui Brejnev, aflat santinelă lângă dormitorul liderului sovietic, via-a-vis de apartamentul lui Nixon, a văzut ușa deschizându-se de la apartamentul lui Nixon. „Soția lui, Patricia Nixon, a apărut într-o cămașă lungă de noapte, cu mâinile întinse în față și cu ochii fixați în depărtare, aparent într-un fel de transă. Ea a atins gardianul și s-a oprit, fără să spună ceva. Gardianul a încercat s-o întoarcă pe Doamna Nixon înapoi, dar ea a refuzat mișcarea și stătea țeapănă. După ezitări, gardianul sovietic, un ofițer KGB, a luat-o pe Doamna Nixon în brațele sale și a dus-o înapoi în camera de unde tocmai ieșise. A pus-o în patul ei și în acel moment au apărut oamenii Serviciului Secret american. Ei au făcut semne din mâini, au zâmbit, și i-au zis omului nostru „Okay, okay, thanks”. Ei n-au părut deloc surprinși. Gardianul nostru a ieșit întrebându-se ce a fost asta? Să ducă în brațele sale pe Prima Doamnă, a fost o adevărată aventură pentru el. Șeful lui i-a spus să păstreze pentru el povestea asta. Numai eu am fost informat” (pag. 282). Acea vizită de Stat a lui Brejnev din 1973, ca răspuns la vizita precedentă la Moscova a lui Nixon, a dus la o remarcabilă îmbunătățire a relațiilor sovieto-americane. „Relațiile personale dintre cei doi lideri se consolidau. Ei au schimbat ulterior o serie de mesaje, iar Kissinger mi-a spus la mijlocul lui august că Nixon i-ar fi declarat că un schimb de vederi la un asemenea nivel de confidențialitate, era de neconceput chiar și cu unii dintre aliații Americii. Până la un punct putea fi un compliment diplomatic, dar sunt convins că cei doi lideri s-au apropiat și mai mult când Watergate a mărit izolarea politică și personală a lui Nixon. Am dobândit această

convingere din conversațiile mele personale cu Nixon, câteva luni mai târziu” (pag.285).

Tot în acest capitol, Dobrânin îi dezavuează pe istoricii americani care cred în mod eronat că înainte și în timpul celui de-al III-lea summit sovieto-american, conducerea sovietică ar fi început să se întrebe serios dacă mai avea rost să negocieze cu Nixon din cauza necazurilor lui interne. „Asta este greșit. Evident că Moscova știa despre creșterea scandalului Watergate și de atacurile contra destinderii. Dar Biroul Politic a preferat în ultimă analiză să lucreze cu un președinte favorabil unor relații sovieto-americane îmbunătățite și care avea încă autoritatea și voința de a negocia și încheia convenții cu țări străine. Nimic nu putea fi câștigat așteptând venirea unui nou președinte cu un caracter și vederi mai puțin cunoscute. Deși doctrina comunistă nu recunoaște că politica se bazează pe personalități, a existat o curioasă chimie personală între Brejnev și Nixon, care s-a făcut simțită până la sfârșitul guvernării sale” (pag.307).

Israelul, mărul discordiei între sovietici și americani

În otombrie 1973 Egiptul și Siria atacă militar Israelul și pentru câteva zile arabii au obținut succese teritoriale contra statului evreu. Dar SUA a organizat rapid un pod aerian prin care au livrat Israelului materiale de război în valoare de 4,4 miliarde dolari. Rezoluția de încetare a ostilităților votată de O.N.U., a fost încălcată flagrant de Israel care contraataca cu succes și pune în pericol de anihilare Armata a III-a egipteană. În acest context și de teamă că Moscova ar putea trimite trupe sovietice în sprijinul arabilor, Casa Albă pune în starea cea mai înaltă de alertă de război toate forțele militare strategice ale SUA. Nu se mai dăduse forțelor militare americane un asemenea nivel înalt de alarmă de luptă iminentă de la încetarea celui de Al Doilea Război Mondial! Nu se poate descrie consternarea Kremlinului. Dobrânin scrie că pentru prima oară s-a adresat lui Kissinger pe un ton ridicat, străin normelor diplomatice. Kissinger și Casa Albă și-a cerut scuze și a revocat a doua zi ordinul de război iminent dat anterior forțelor militare strategice.

Dar prejudiciul moral fusese comis, destinderea avea limite, iar eco-ul negativ produs în întreaga lume a fost imens așa cum cititorul acestui articol a putut observa mai sus din cuvintele tăioase ale Mareșalului Ahromeiev, șeful Marelui Stat Major al Armatei Sovietice.

Mici picanterii din „bucătăria” diplomației

La banchetul dat de Brejnev în onoarea lui Nixon la ambasada URSS din Washington, președintele a venit cu soția sa Patricia Nixon, iar Kissinger însoțit

de o actriță (nefiind căsătorit atunci) și... „a cerut fără jenă ca actrița să fie așezată lângă el cu violarea protocolului; cererea sa a fost admisă. Nixon era la curent cu acest obicei al lui Henry. Încă din anul 1971 Haldeman, Secretarul General al Casei Albe, pe care îl irita flirtul nedisimulat al ministrului de externe american cu femeile cele mai frumoase din Washington, instruisese în scris personalul de la Protocolul de Stat că „nu este necesar ca Henry Kissinger să fie așezat lângă cea mai frumoasă femeie la recepțiile de Stat” (pag.280). De asemenea presa franceză a publicat fotografii ale lui Kissinger la Paris în lunile petrecute acolo pentru negocierile cu vietnamezii, care au condus la semnarea documentelor de încetare a războiului din Vietnam și distingerea negociatorilor (Kissinger și Le Duc Tho) cu Premiul Nobel pentru Pace. Fotografiile îl arătau pe Kissinger în cele mai luxoase restaurante ale Parisului, însoțit invariabil de actrițe tinere și ravisante de la televiziunea franceză. Ulterior el s-a căsătorit cu Nancy și fotografii lumii au pierdut o sursă grasă de venituri de la marile reviste de scandal ale lumii.

Caracterul lui Ronald Reagan a apărut publicului, așa cum se întâmplă des în viață, printr-un accident. În timp ce testa înregistrarea cuvântării sale săptămânale la radio, a făcut următoarea glumă: „Dragi cetățeni americani, sunt bucuros să vă spun azi că am semnat legislația care va mătura Rusia pentru totdeauna. Începem bombardamentul în cinci minute”. Reagan nu știa că microfonul era deschis și întreaga Americă a auzit cele de mai sus. Gluma a provocat consternare la Moscova și nici America n-a primit-o bine.

Deși Stalin dăduse dispoziții ca salariile diplomaților sovietici din SUA să fie duble față de celelalte ambasade sovietice din lume, Dobrânin scrie că în 25 de ani cât a fost ambasador la Washington i s-a mărit salariul o singură dată și atunci numai după ce a informat Biroul Politic de la Moscova că „salariul șoferului ambasadorului României de la Washington era egal cu cel al consilierului nostru” (pag.57).

Nicolae Ceaușescu a cerut intempestiv guvernului sovietic ca țările Pactului de la Varșovia să invadeze militar Polonia pentru că partidul anti-comunist SOLIDARNOSC câștigase alegerile acolo. „Moscova a refuzat prompt, iar ministrul de externe Șevardnadze a declarat în cercul lui intim, că inevitabil Moscova va pierde controlul Pactului de la Varșovia și mai mult încă, logica evenimentelor va forța dezmembrarea Uniunii Sovietice și mai ales secesiunea republicilor baltice” (pag.632).

De teama microfoanelor sovietice, Nixon nu se putea consulta cu Kissinger în apartamentul de la Kremlin unde era cazat. „Prefera să se închidă amândoi în limuzina prezidențială care fusese adusă cu avionul la Moscova și era parcată la Kremlin” (p.254).

După cele două atentate eșuate la viața Președintelui Gerald Ford, „sistemul de pază sovietic a fost întărit, iar blindajul limuzinei lui Brejnev a fost înlocuit cu unul nou care să reziste nu numai armelor de foc, ci și contra rachetelor antitanc” (pag. 347).

Președinții Truman și Eisenhower au ținut sub un control strâns pe toți generalii de la Pentagon. Președintele Lyndon Johnson a fost exact invers: prizonierul Pentagonului care a insistat pentru o soluție militară în Vietnam, care a i-a ruinat cariera (pag.116).

La funeraliile lui John Kennedy, președintele Franței generalul De Gaulle a fost auzit de gardienii care-l păzeau, spunând colegilor săi din delegația Franței următoarele cuvinte: „Kennedy este doar o mască pe chipul Americii. Adevărata față a Americii este cea a lui Lyndon Johnson”.

Cu puțin înainte de moartea sa, John Kennedy făcuse o vizită de Stat în Franța. De la aeroport până în centrul Parisului, în limuzina deschisă, Kennedy a constatat cu amuzament că parizienii de pe marginea drumului o aclamau entuziast pe soția sa, franțuzoaica Jacqueline Kennedy (născută Bouvier), în loc pe președintele Americii. La banchetul fastuos dat în cinstea sa la Palatul Elysee unde era prezentă elita societății franceze, Președintele Kennedy și-a început discursul cu aceste cuvinte: „Cred că este necesar să mă prezint: eu sunt persoana care o însoțește pe doamna Jacqueline Kennedy în vizita ei la Paris!” Într-un hohot de râs general, întreaga sală s-a ridicat în picioare și a aplaudat frenetic, minute în șir pe tânărul președinte american și umorul său contagios.

Mărturisirile lui Kissenger către Dobrânin

La o cină amicală între patru ochi, într-un acces de sinceritate, Henry Kissinger îi face lui Dobrânin următoarea mărturisire: „Nixon n-a fost în realitate un anticomunist înrăit, înveterat, deși publicul îl percepea ca un conservator anticomunist. El a pozat astfel, pentru a-și atinge scopurile. Când el considera necesar, era gata să se abată de la linia lui clasică, de exemplu, în politica sa față de URSS și China. Spre deosebire de Președintele Gerald Ford, Nixon nu se limita la acceptarea unei singure opțiuni privind o problemă, cerând invariabil date suplimentare. De exemplu, cum putea o decizie să influențeze alte aspecte ale politicii externe: relațiile cu Uniunea Sovietică, China, India, etc. Cu alte cuvinte, o problemă trebuia abordată din toate unghiurile posibile, care consuma o groază de timp și de energie. Gerald Ford nu puneă întrebări colaterale, despre relații complicate.

El prefera ca problema să fie formulată clar, și supusă spre aprobare președintelui cu recomandări ferme de acțiune. Dar Ford privea la orice probleme de politică externă prin prisma politicii interne: cum va fi primită decizia sa de către Congres, de către Partidul Republican, de către națiune? Numai după aceea lua în considerație implicațiile internaționale ale deciziei sale. Într-un sens, convingerile personale ale lui Gerald Ford erau mai conservatoare, mai reacționare decât ale lui Nixon” (pag.339-340). Concluzia surprinzătoare este că Henry Kissinger a descoperit că era mai ușor de lucrat ca ministru de externe, cu Ford decât cu Nixon, deși cu acesta din urmă avea la activ 6 ani de muncă neîntreruptă! La funeraliile lui Ford l-am văzut la televiziunea americană pe Kissinger printre corifeii aleși ai Americii să poarte pe umerii lor sicriul fostului președinte decedat la venerabila vârstă de 93 de ani.

Cea mai mare frică a președintelui Johnson nu a fost războiul cu rușii, ci atacul de cord

Președintele Lyndon Johnson a fost cel mai lovace dintre toți cei 6 președinți cu care a dus tratative Dobrânin. „El gesticula frecvent, și în momentele cele mai importante ale declarațiilor sale el avea obiceiul să-și aducă fața sa aproape de cea a interlocutorului său, practic atingând nasul celui alt. Johnson privea direct în ochii interlocutorului său adesea trăgându-l de reverul hainei sale într-un efort eroic de convingere. Era realmente interesant de discutat cu el, nu atât despre subiecte diplomatice care-l plictiseau, cât despre subiecte generale ca politica internă și Congresul, chestiuni în care Johnson era foarte elocvent. Era invariabil prietenos, și evita replicile caustice, făcând totul ca ambele părți în discuție să rămână satisfăcute” (pag.120). Înainte de a ajunge la Casa Albă avusese două atacuri de inimă și trăia cu frica altui infarct, care l-a ucis până la urmă. Evita instinctiv problemele care cereau ore lungi pentru luarea unei decizii, și tot amâna acele probleme cu consecințe grave sau imprevizibile. Pe ansamblu, spre deosebire de John Kennedy, Lyndon Johnson considera că nu era nevoie pentru Casa Albă să se amestece zilnic în munca ministerelor din subordine.

Portretul lui Molotov, făcut de subalterni

Viaceslav Mihailovici Skriabin, intrat în istorie sub numele conspirativ de Molotov este descris de autor ca fiind un om uscat și fără sentimente omenești. A fost student la Institutul Politehnic din St. Petersburg unde a dobândit precizia și minuția în redactarea documentelor de Stat. A fost coleg de redacție cu Stalin la ziarul Pravda de la apariția lui până la revoluția din 1917. Dobrânin a fost asistentul lui Molotov la cabinetul ministrului de externe unde l-a cunoscut de

aproape. Avea obiceiuri stricte de la care nu se abătea: regim vegetarian, somn obligatoriu după amiază în camera din spatele biroului, unde gardianul său nu lăsa pe nimeni să-l deranjeze în timpul celor 45 de minute de siestă. În 1957 Molotov s-a întors de la New-York acasă cu vaporul de lux „Queen Mary” și Dobrânin l-a însoțit în acel voiaj dând următoarele detalii pitorești. Pe toată perioada celor 11 zile necesare traversării Atlanticului, Molotov a scandalizat personalul navigant stând mai tot timpul în cabina sa și refuzând să mănânce ceva din bucatele fabuloase de la restaurantul de lux al navei. Avea bucătarul său propriu din URSS care-i pregătea masa din cerealele aduse cu el de la Moscova, sub privirile ofensate ale bucătarilor navei și-i ducea totul să mănânce în cabina lui. La Londra Molotov dormea cu pistolul său sub pernă și se uita negreșit sub pat înainte de culcare! A decedat cu 4 ani înainte de a împlini vârsta de 100 de ani!

Robert Kennedy, un altfel de portret

La funeraliile lui John Kennedy, delegația guvernamentală sovietică era condusă de Anastas Mikoian, al doilea politician din URSS, după Hrușciov. Suspiciunea americanilor că Lee Harvey Oswald l-a omorât pe Kennedy la ordinul Moscovei era atât de răspândită de presa SUA încât Departamentul de Stat s-a temut pentru siguranța lui personală și i s-a sugerat să nu zăbovească prin Washington după înmormântarea președintelui. Cu câteva luni înainte, Mikoian fusese primit la Casa Albă de Kennedy unde au discutat trei ore și jumătate despre Cuba. Dobrânin relatează următorul detaliu pitoresc din conversația celor doi politicieni la Casa Albă: „Kennedy îi spune la un moment dat demnitarului sovietic: «Deși țările noastre nu se provoacă direct una pe alta, ne ciocnim unul de altul aproape peste tot, ceea ce în epoca noastră nucleară este plin de riscuri pentru pacea mondială. Cum apare scânteia unei revoluții undeva, hop apăreți și voi spunând: Aici suntem! Noi trebuie să evităm agravarea situației în toate colțurile lumii. Și cel mai important lucru pentru Hrușciov și pentru mine, este să ne înțelegem fiecare».

Mikoian îi răspunde: «Despre ce scânteie de revoluție vorbiți? La origine noi n-am avut nici un fel de legături în Cuba. (Kennedy aprobă din cap). Revoluții au fost întotdeauna și vor fi mereu. Până la urmă ele vor prevala în țările continentului American și chiar aici în SUA revoluția va prevala. Chiar și dumneavoastră v-ați putea găsi într-o zi în papucii lui Castro care nefiind un marxist, totuși conduce Cuba spre socialism”. Kennedy, râzând: „Eu nu, dar fratele meu mai tânăr ar putea fi, într-adevăr!” (pag.92). Despre fratele mai tânăr, Robert Kennedy, autorul cărții n-are o impresie bună și nici cuvinte măgulitoare. „El a fost o persoană complexă și contradictorie care-și pierdea des firea; în acele momente el se comporta grosolan și nu era deloc plăcut de a avea de a face cu el. Când

primea o ripostă, totuși, se reculegea, dar putea ușor să-și piardă iar controlul. De aceea o conversație cu el, avea tendința de a fi inegală și fracturată. Nu cunoștea în detaliu problemele politicii externe, dar aparent se considera un expert în domeniu. Asta complica uneori dialogul, în special când el vorbea în numele președintelui. Dar evidenta sa intimitate cu fratele său, a făcut din Robert Kennedy un canal de comunicare foarte valoros” (pag.61).

Gorbaciov, un negociator incompetent?

Anatoly Dobrânin a fost rechemat de Gorbaciov de la post după 25 de ani de activitate ca ambasador în SUA. Deși a fost o promovare pentru Dobrânin în funcția de Secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și șef al Departamentului Internațional, el a încercat să reziste zicând că n-are experiență în relațiile cu partidele comuniste ale lumii. Gorbaciov i-a retezat scurt argumentul zicându-i că alții de la Departamentul Internațional se vor ocupa ca și până atunci de relațiile cu partidele comuniste și muncitorești, el Dobrânin, urmând să fie mâna dreaptă a Secretarului General al PCUS în politica externă a URSS pe linie de partid (Șevardnadze, era ministrul de externe pe linie de stat). Și într-adevăr Dobrânin a lucrat strâns pe linie de partid cu Gorbaciov pe care l-a cunoscut de aproape și pentru care nu are cuvinte de apreciere.

Dimpotrivă, are multe exemple de gafe monumentale făcute de Gorbaciov ca lider, care s-a debarasat metodic de experții militari în armele nucleare, de Biroul Politic ca participant la deciziile capitale ale țării ca să-și elibereze mâinile pentru o conducere unipersonală a URSS. Cel mai șocant exemplu este modul în care Gorbaciov a negociat singur fără experți, cu cancelarul german Helmut Kohl într-o stațiune obscură din Caucaz, reunificarea Germaniei fără nici un fel de compensații economico-financiare din partea RFG (deși Kohl venise însoțit de o armată de experți germani și cu numeroase instrumente financiare de compensare a URSS-ului pentru pierderea RDG-ului din sfera de influență sovietică). Atât cancelarul Helmut Kohl cât și colegii lui din delegația guvernamentală a RFG aflată la tratative în URSS, au fost atât de uluiți de modul în care și-au luat înapoi RDG-ul de la sovietici, încât nu au mai așteptat să ajungă acasă, sau măcar să iasă din spațiul aerian sovietic. Au celebrat succesul neașteptat, în avionul delegației germane unde au spart toate sticlele de șampanie, s-au îmbătat cu entuziasm în timp ce la sol, militarii sovietici care supravegheau traficul aerian, ascultau cu uimire veselă nemților. Știrea asta a făcut înconjurul lumii. Și atunci de ce să ne mai mirăm că la ultimele alegeri din Rusia, Gorbaciov a primit 2% din voturile rușilor? Cine citește capitolul final al acestei cărți îl scoate definitiv pe Gorbaciov din orice considerații de competență.

După dezmembrarea URSS, Dobrânin a aflat de la Kissinger, președintele George Herbert Bush și James Baker ministrul de externe american despre dezamăgirea provocată în SUA de Gorbaciov ca lider, dezamăgire care a condus la decizia SUA de a-l prefera pe Boris Elțîn în afacerile lor externe cu Rusia.

Orice persoană adultă își amintește cu precizie unde se afla și ce anume făcea în clipa când s-a anunțat asasinarea lui Kennedy. Dobrânin era pe scaun la dentistul său din Washington. Din camera alăturată se auzea prin ușa întredeschisă muzica de la radio. Brusc muzica s-a întrerupt și s-au auzit voci agitate care menționau frecvent numele lui Kennedy.

Dobrânin l-a rugat pe dentist să dea mai tare volumul la radio ca să înțeleagă ce se întâmpla. S-a dus, a dat aparatul mai tare, s-a întors spunând cu o voce calmă, imperturbabilă că președintele a fost împușcat mortal la Dallas și i-a cerut să deschidă gura ca să continue lucrul. Dobrânin scrie că a plecat imediat val vârtej la ambasadă, dar că n-a uitat comentariile dentistului: nu era un adept al președintelui pentru că Kennedy a dat prea multă atenție drepturilor civile ale negrilor care „și-au luat-o în cap rău de tot”. Mai spera, zicea dentistul, că noul președinte „nu va juca prea mult pe democratul” (pag.107). Această atitudine față de moartea lui Kennedy este una din cele mai mari enigme ale europenilor care vizitează America. Americanii nu înțeleg nici azi, de ce europenii și mai ales germanii au fost așa de impresionați de moartea lui Kennedy. Dobrânin dă o explicație interesantă: tânărul președinte, cu zâmbetul său optimist sădise în inima oamenilor de pretutindeni inclusiv din URSS, speranța într-o lume mai bună fără teama războiului nuclear. Moartea sa brutală a doborât omul care întruchipa Speranța... Iar oamenilor nu li se poate lua speranța!